

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל



בס"ד, שב"ק פרשת ויגש ט' טבת ה'תשע"ג | גליון 534

דברי הימים

רבי יהוסף הנגיד הי"ד

ט' טבת שנת ד' תתכ"ו (1066)



רבי שמואל הנגיד נולד בעיר קורדובה שבספרד. כשחרבה קורדובה עקב פלישתם של שבטים ברברים מצפון אפריקה, ברח רבי שמואל שהיה אז צעיר לימים יחד עם פליטים רבים והשתכן בממלכת גראנדה שבספרד. מושלה של נסיכות גראנדה, הכליף חאבוס התפעל מחכמתו של שמואל, מינה אותו ליועצו ובהמשך אף לתפקיד הווזיר הגדול. עשרים ותשע שנים נשא רבי שמואל בתפקיד זה, כשהוא נושא את יהדותו בקומה זקופה ודואג לקהילות היהודיות בספרד ואף באפריקה, במצרים ובארץ ישראל. רבי שמואל הנגיד התברך בبن חכם שירש את כשרונותיו ומידותיו של אביו ונקרא **רבי יהוסף הנגיד**, לאחר פטירתו של רבי שמואל קיבל רבי יהוסף את משרתו הרמה של אביו המנוח ונקרא לשמש בממלכת הכליף באדיס בן חאבוס. רבי יהוסף המשיך בדרכי אביו לתמוך בלומדי התורה ובקהילות ישראל. ובפרט נודע בצדקת פזרונו לעניי ארץ ישראל ולומדיה.

אך לא ככוח האב כוח הבן לעמוד בפני משנאים, שונאים רבים קמו לו ולאחיו היהודים, ואחת עשרה שנים לאחר התמנותו, **בט' בטבת שנת ד' תתכ"ו (1066)**, התנפל המון ערבי מוסת על קהל יהודי גראנדה והרג בהם הרג רב, 1500 יהודים מקהילת גראנדה נהרגו בפוגרום, ביניהם גם רבי יהוסף הנגיד והוא בן שלושים וחמש שנה. יהודים מעטים הצליחו להנצל מהפרעות, וביניהם אשתו של רבי יהוסף הנגיד, שהייתה בתו של הצדיק רבי ניסים גאון מקירואן (תוניס), ובנם הצעיר עזריה, הי"ד.

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

צעד מביא למיתוק הדינים

יהיה אף הוא חלק מהכפרה על חטאים! ידוע כי האדמו"ר בעל 'דברי חיים' מצאנו היה נוהג לא אחת לגעור באנשים שנכנסו להיכלו ובקשו ממנו ברכה, ולעיתים אף היה מכה אותם במטוהו, אך זאת ידעו הכל: מי שהתקבל על ידי הרבי בגערות או בהכאה במקל - בסופו של דבר זכה לברכה והצלחה בענין שבו ביקש את ברכת הרבי, ולעומת זאת דוקא מי שהרבי קיבלו במאור פנים ובמילים של פיוס ועידוד - לא זכה לישועה בענין שבו ביקש. כאשר נשאל ה'דברי חיים' לפרש הדבר, נענה ואמר: מומאי נפשך, אם לאותו אדם יהיה טוב בסופו של דבר, אין זה נורא כלל שסבל לרגע קט מגערות והכאה קטנה במקל, בסופו של דבר מצפה לו ישועה והצלחה, והצעד שספג אצלי יהיה לו **לכפרת עוונות**, אך לעומת זאת כאשר בא לפני אדם שבור שאין ההצלחה מאירה לו פנים, ואני רואה כי מצב זה ימשך עוד זמן ואין בידי לעזור לו, הרי אני אומר לעצמי: לכל הפחות אנחם אותו ואפייסו במילות עידוד ונוחם, שייטיעו לו להתמודד עם מצבו העגום...

כך גם יוסף הצדיק סובב את הדברים על מנת לגרום לאחיו לעשות תשובה שלימה, ובאשר לצער שנגרם להם עתה, יהיה זה להם לכפרה על עוונם. ואכן, בזכות הצער ועגמת נפש שגרם להם יוסף, הומתקה חומרתו של העוון, כפי שכתב **רבינו בחיי** (סוף פרשת מקץ) שעשרה חכמי ישראל אלו, עשרה הרוגי מלכות, שנתפסו ע"י אויבי ישראל, לא נהרגו לבסוף והוחלפו באחרים [לדוגמא: רבי חנינא בן תרדיון הוחלף בלופינוס קיסר] **וכיון שטעמו טעם מיתה כמה שנתפסו ונגמרו דינם לכך הם קבלו עונשם והרי זה כאילו נהרגו.** צער שבא לאדם ממתק את הדינים, צריך לקבלו באהבה ובשמחה, ולה' הישועה.

ומהרתם והורדתם את אבי הנה (מה, יג), עולה התמיהה, אם יוסף הצדיק דאג כל כך דאג לצער של אביו, מדוע לא מיהר לשגר שליח או לפחות אגרת בכתב, להודיע לאביו שהוא חי ומלך במצרים?

נראה, כי הייתה ליוסף כוונה נשגבה בכך, שכן ידע מה גדול היה חטאם של אחיו במכירתו, ושהעונש על כך יהיה איום ונורא, כפי שמצינו שכל עניין 'עשרת הרוגי מלכות' התגלגל ובה בשל 'מכירת יוסף', ולכן יוסף ביקש להעניק לאחיו את היכולת לעשות תשובה ולכפר על חטאם.

מהי הדרך לשוב בתשובה שלימה? מבואר בחז"ל (יומא פז), **'באותו מקום ובאותה אשה ובאותו הפרק'**, הדרך לתקן את חטא האדם, היא על ידי שיעשה את אותו מעשה בדיוק - אך בכיוון ההפוך. מעתה ביקש יוסף להביא את אחיו למצב שבו יעמדו בפני ניסיון דומה לניסיון שהיה להם עימו, וכאשר הפעם ינהגו באופן אחר, תהיה זו תשובתם על חטאם.

ולכן המתין יוסף מלבשר לאביו על כך שהוא בחיים, ובחכמתו הרבה סיבב את העניינים כך שאחיו יעמדו שוב בפני מצב שבו הם נדרשים לדאוג לאחיו הקטן, שאף הוא בנה של רחל, ובכך יוכלו לתקן את מכירת יוסף בנה של רחל. על ידי שלא יוותרו ודאגתם לאחיהם בנימין תהא בכל הכוח וללא פשרות, בכך יחשב להם **'באותו מקום' ו'אותו הפרק'**, שכן התנאים דומים וממילא עשו הם תשובה באותו דבר בדיוק, ויתאפשר להם לעשות תשובה שלימה על עוונם.

לאור כל זאת נבין גם את פשר התנכרותו של יוסף אל אחיו, והדברים שהטיח בהם עד שנראה היה כי מבקש הוא להציק להם בכל דרך אפשרית... אך לא כן היו פני הדברים, שכל מה ש'עולל' להם

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע ואת דבר התורה היומי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א | להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

ניתן להקדיש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמות, לפרטים 08-8679897

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
17:57	17:19	16:04	ירושלים
17:52	17:21	16:19	ת"א אשדוד
17:50	17:18	16:07	חיפה
17:54	17:22	16:20	ב"ש





ואל יחר בעיניכם

"ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם" תגובתו האצילית של יוסף הצדיק אל אחיו בעת שהזדהה לפניהם, מעוררת השתאות ומאלפת אותנו בינה בהסתכלות הרוחנית על חייו. הרי אחיו נהגו כלפיו שלא במידת הרחמים, ומכרוהו לאורחת ישמעאלים בעודו נער צעיר, יתום מאימו. כמה כאב וצער היו מנות חלקו בכל השנים הללו, כמה התגעגע לאביו הצדיק. ובכל אופן, יוסף הצדיק לא מניח לאחיו לפייסו בדברים, ומיד הוא מניח את דעתם ומרגיע אותם בכך שאין בליבו כלפיהם דבר, כי הכל מאיתו יתברך ולמכירתו והבאתו למצרים. מטרה ותכלית מהבורא יתברך לגלגל בסופו של דבר את הבאתו של יעקב אביו למצרים. בתוככי ביתנו אנו נתקלים מידי יום במאורעות שונים, יש מצבים שמעשיו של בן הזוג מסבים צער וקושי, טבעי שיתעורר כעס ורוגז כלפי בן הזוג...

אמנם, יש לאדם למצוא פתרון לכל מצב במישור המעשי, ללמוד ולהתייעץ איך ניתן ליישר את ההדורים בבית, איך להביא אותנו ואת בני ביתנו לנהוג כראוי ובהתחשבות האחד כלפי השני. אך בד בבד יש להתחזק גם במישור הרוחני כפי שחש ונהג יוסף הצדיק כלפי אחיו.

אמרו חז"ל (חולין י:): אין אדם נוקף אצבע אלא אם כן מכריזים עליו משמים, אמונים אנו על כך שהכל מאיתו יתברך, יודעים אנו כי אילו לא היה מגיע לאדם צער וסבל, לא היתה נגרמת לו, ולו במעט עוגמת נפש. הרב המקובל רבי אברהם אזולאי זיע"א כותב בספרו 'חסד לאברהם' (מעין ד, נהר מוח) 'וידוע כי כל מידותיו יתברך מדה כנגד מדה, וכפי המדה שמתנהג עם הקדוש ברוך הוא, אשתו מתנהגת עמו. וזהו שאמרו רבותינו ז"ל זכה עזר, לא זכה כנגדו, שמורדת בו כמו שהוא מורד בקונו... ולזה כל בן תורה שאינו נשמעת לו, אין ראוי להתרעם עליה'.

דברים אלו מורים לנו על רובד נפלא ועמוק בקשר שבנישואין, שלום הבית שבין איש לאשתו ואיכותו, נקבעים מידי יום ביומו על ידי בורא העולם, ממנו נמשכים הסיבות הגשמיות והמצבים שנועדו לעורר את האדם לתשובה ולחשבון נפש, ולהבין את יחסו שלו הוא אל בוראו. אתגרים אלו שנקרו בדרכו של האדם בתוככי ביתו, הם הם נסיונות החיים האמתיים, מהם הוא אמור להזדכך במידותיו ולהצמיח את אשיותו. אם לפני שכן הזוג יתכנס ויגיב על מעשיו של זולתו, יעלו דברים אלו במחשבתו - יקל עליו להתמודד עם הדברים כראוי, והוא יאסוף כוח לנהוג באורך רוח ולמצוא פתרון אמיתי למצב שנוצר.

הבאת שלום בין אדם לחבירו

אמרו חז"ל (ב"ר צג) על הפסוק במשלי "בני אדם ערבת לרעה" (ו, א-ג) - זה יהודה שאמר (מג, ט) "אנכי אערבנו"..." לך התרפס ויהב רעיו" - לך והדבק בעפר רגליו וקבל מלכותו ואדנותו: "ויגש אליו יהודה" (מד, יח). עוד דרשו חז"ל (שם), אמר רבי חנינא ברח מן שלש והדבק בשלש. ברח מן הפקדונות ומן המאונים ומלעשות ערבות בין אדם לחבירו. והדבק בחליצה ובהיתר נדרים ובהבאת שלום בין אדם לחבירו.

הגאון המוסמך רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל כותב בספרו 'כסף נבחר' (דרוש א' לפרשת ויגש), אמנם יש לו לאדם לברוח משלושה דברים אלו. אך לפעמים יש להידבק באחת משלושה דברים שראוי לברוח מהם, אם על ידי כך נמשך מזה שידבק באחד משלושה הדברים שראוי להידבק בהם. כמו שמצינו אצל יהודה שראה שהחל להיות רעב בארץ ובעקבותיו החלה להיות מריבה מצויה בביתם כפי שאמרו חז"ל (ב"מ נט). 'אין מריבה מצויה בביתו של אדם אלא על עסקי תבואה', לפיכך השתדל יהודה לקרב השלום על ידי שנדבק בערבות, אף על פי שראוי לברוח ממנה. עוד ראינו שזו היתה דרכו של יהודה להדבק בהבאת שלום, כפי שאמר "ואתם עלו לשלום אל אביכם" (מא, ג). וכן נאמר "ויגש אליו יהודה" לכאורה המילה "אליו" מיותרת, אלא הכוונה - "ויגש אליו" - אל השלום, שביקש צדדים לבוא עם יוסף בדרך שלום.

במראות



ומהרתם והורדתם את אבי הנה (מה, יג)

יוסף פונה לאחיו ומזרז אותם ואף נותן להם עגלות וסוסים כדי שלא יתמהמהו ויוכלו לעלות מהר לארץ ישראל. יש להבין: בהילות זו, מה טיבה? והרי עשרים ושתיים שנה לא ראה את אביו ומה כבר יקרה אם יתמהמהו יום או יומיים?

האדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א מבאר בספרו 'תורת יאשיהו', כל סיבת הדבר שבגללו התגלגל הדבר שהיה יוסף עשרים ושתיים שנה במצרים, היה כעונש על כך שיעקב אבינו התמהמה בבית לבן בחרן ולא מיהר לשוב אל אביו לארץ ישראל, כנגד שנים אלו נענש הוא שבנו יוסף הורחק ממנו למקום לא נודע. יוסף הצדיק ידע דבר זה, ועל כן כאשר התגלה לאחיו, ראה שעומד לחלוף לו זמן קצוב זה של עשרים ושתיים שנים. ולכן הוא מבקש מהם "ומהרתם והורדתם את אבי הנה" כלומר, הזדרזו לעלות מהר לארץ ישראל לבשר לאבי שבנו יוסף חי וכי הוא בארץ מצרים, שכן לא מגיע לו להצטער יותר מעשרים ושתיים שנים - וזמן זה חלף והלך לו ועומד להסתיים!

ולאביו שלח קזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים (מה, כג)

דרשו חז"ל (מגילה טו), מהו "מטוב מצרים"? אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר, שלח יוסף ליעקב יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. מבאר הגאון רבי יוסף חיים זצוק"ל בספרו 'בן יהודה', היין שונה מכל סוגי המשקאות, שכלל שמזדקן ומתיישן, הולך הוא ומשביח ומעלתו גדלה משנה לשנה. כך אמרו חז"ל (שבת קנב) על זקני תלמידי חכמים, שכלל שמוזקנים דעתם מתוספת עליהם, לכן שלח יוסף לאביו יין ישן. אך יוסף התכוון לרמוז עוד ענין לאביו ביין הישן, החיד"א זצ"ל כותב

בספרו 'פתח עיניים', ש"יין ישן" בגימטריא ארבע מאות ושלושים, לרמוז ליעקב אבינו על הגלות העתידה של בני ישראל במצרים, שארכה ארבע מאות ושלושים שנה, כמו שכתוב (שמות יב, כו) "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה". רמוז יוסף לאביו, כי אמנם הגלות קשה היא, אך "דעת זקנים" - אברהם ויצחק אבותינו, "נוחה הימנו" - כיון שבכור הברזל של מצרים, יגיע הצירוף והליבון של בני ישראל, כדי שיוכשרו להיות לעם ה' ולקבלת התורה.

ויאמר אלקים אל תרגזו בדרךך (מה, כד)

פירש רש"י, אל תתעסקו בדבר הלכה. מדוע ציווה יוסף את אחיו שלא יעסקו בדבר הלכה בדרך, מה שלא ציווה אותם יעקב אביהם, בשעה שירדו למצרים והלכו בדרך? מבאר הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצוק"ל, על פי דברי חז"ל (קידושין ל) לעולם ישליש אדם שנותיו, שליש במקרא, שליש במשנה ושליש בתלמוד. הקשתה הגמרא, וכי אדם יודע עד כמה יחיה, כדי שיוכל לחלק את לימודו לפי ימי חייו? אלא תרצה הגמרא, יחלק האדם כל יום ויום את לימודו, שליש במקרא במשנה ובתלמוד.

כאשר באה השמועה ליעקב ש"סרף סרף יוסף", היה סבור שהתבטלה ההבטחה שקיבל מהקב"ה שלא ימותו בניו בחייו, ולכן כאשר שלח את בניו למצרים, סבר שהם חייבים לחלק את זמן הלימוד שלהם לשלושה חלקים בכל יום, גם בשעה שהם הולכים בדרך, כי מי יודע את קיצו, וחייב אדם להשליש את תלמודו בכל יום.

אך כאשר התוודע יוסף לאחיו, והתברר שכל בניו של יעקב עדיין חיים, אם כן הרי עדיין קיימת ההבטחה שלא ימותו בניו של יעקב בחייו, ולכן יכולים הם להספיק להשלים את חלק ההלכה במועד מאוחר יותר. לכן דווקא יוסף הוא זה שציווה את אחיו שלא יתעסקו בדבר הלכה בדרך...



קריאת שמע ללא היסח הדעת

"וַיִּרְא אֱלֹהִים וַיִּפֹּל עַל צַוְאָרְיוֹ וַיִּבֶּף עַל צַוְאָרְיוֹ עוֹד" (מו, כט), מדוע נאמר "וַיִּבֶּף" בלשון יחיד? פירש רש"י, אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע. מעלת וחשיבות אמירת קריאת שמע גדולה ועצומה, שכן היא מורה על קבלת עול מלכות שמים, ולכן על האדם להזהר ביותר בכוונתה, מכיוון שאם לא כיוון לא יצא ידי חובה. ואם החסיר כוונה אפילו במילה אחת חייב לחזור על כל הפסוק כולו. על כן נזהר יעקב ביותר ולא חיבק את יוסף בזמן שקרא קריאת שמע ולא סימן בידיו או בפניו, כדי שלא להסיח דעתו מכוונת המילים. הרמב"ם בהלכות קריאת שמע כותב (פ"ב הלכה ח) 'הקורא קריאת שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו כדי שלא תהיה קריאתו עראי, ואם עשה כן אע"פ שיצא ידי חובתו הרי זה מגונה'.

כדי שיוכל האדם לכוון בפירוש המילים והשמות הקדושים בקריאת שמע, ולהבין את המילים שמוציא מפיו, צריכה דעתו של האדם להיות נקיה מכל מחשבה זרה, שלא ירהר בשום עניין אחר בעולם. הרמב"ם מדרוך אותנו בדבר (מורה נבוכים ח"ג פנ"א) 'תחילת מה שתתחיל לעשות – שתפנה מחשבתך מכל דבר כשתקרא קריאת שמע'. מכאן מובן טעם מנהג כיסוי העיניים בעת קריאת שמע כפי שמצינו בשולחן ערוך (או"ח סימן סא) 'נוהגין ליתן ידיהם על פניהם בקריאת פסוק ראשון, כדי שלא יסתכל בדבר אחר שמונעו מלכוין'.

מסופר על אחד מתלמידי הגאון רבי יהודה אסאד זצוק"ל, שבהיותו בדרכו ביער התנפל עליו שודד שביקש ליטול את ממונו ואת נפשו, אך הסכים לתת לו שהות כדי להפרד מהעולם כרצונו. החל התלמיד לומר וידוי בכי רב וכשהגיע לקריאת שמע עצם את עיניו בדבקות, ובהתלהבות דקדושה קיבל על עצמו עול מלכות שמים, בידיעה שזו הפעם האחרונה בחייו בו זוכה הוא לכך... כאשר סיים התלמיד, חש שהוא מוכן למסור את נפשו, אך כשפקח את עיניו נעלם השודד כלא היה.

כשכולו אחוז רטט ותחלה מיהר התלמיד אל רבו וסיפר לו את כל המאורע. שאל אותו רבי יהודה אסאד 'האם במהלך חיך קראת את קריאת שמע כראוי ובכוונה?' משהשיב התלמיד בשלילה אמר לו רבו 'דע לך, כי מן השמים רצו ללמדך פרק בהלכות קריאת שמע, שחייב אדם לקבל על עצמו עול מלכות שמים בקדושה ובדבקות ולדמות לעצמו כאילו זוהי הפעם האחרונה בה הוא זוכה למצוה זו בחייו!'.

חמשת החושים

נאמר במדרש (מדרש שכל טוב, בראשית מז) 'מיד כעס יהודה ושאג בקול גדול על יוסף, ונתמלא חמה עליו, כיון שראה יוסף את סימניו שהיו בו, שהיה יהודה לבוש חמישה בגדים, ונימא (שערה) היתה בלבו, שבשעת כעסו קורעת כל בגדים שעליו, כיון שראה יוסף כך, בעט באבן של שיש, שהיה יושב עליה, ועשאה לגל של צרורות, מיד תמה יהודה ואמר זה גיבור כמותי, שמא מקירצא של בית אבא...!'

מדוע לבש יהודה דווקא חמישה בגדים, ומה פשרן של שתי שערות אלו שעל ליבו, שיוצאות ובוקעות? אפשר לבאר, שחמשת הלבושים רומזים על חמשת החושים שנחנן בהם האדם: ראייה, שמיעה, ריח, דיבור, ומישוש, ואילו השערות שעל ליבו רומזות על כוח הלב – לרמוז, שיהודה התגבר על חמשת החושים בכוח ליבו.

ואגב כך, יש לבאר מנהג בני אדם להקיש הכוסות זו לזו באמירת 'לחיים' – מה טעמו של המנהג? באומות העולם נשתרבו נוהג זה בהיותם חוששים שמא הניח האחד לזולתו רעל בכוסו, על כן היו מקישים הכוסות זו בזו, וכאשר ניתז מכוס אחת לרעותה וראה האחד שחבירו שותה – לא חשש גם הוא לשותת, אך מדוע אצל בני ישראל גם נוהגים כך?

אלא, בין יש הנאה לארבעת החושים – טעם, ריח, ראייה, ומישוש, וחסר בו רק חוש השמיעה, ולכן מקישים את הכוס כדי להשמיע קול ובכך להשלים את חוש השמיעה, ועל ידי כך לתקן את כל חמשת החושים בשתיית 'לחיים'...

רבי ישועה בסיס זצוק"ל – ט' בכסלו תר"כ (1860)

אל עליית הגג, הסוחר הערבי ששמח בעיסקה נטל אלומה ונשאה על גבו לעבר ביתו של הצדיק בהגיעו אל מדרגות עליית הגג, נשא הרב עיניו בתפילה שיעלה הסוחר עם אלומתו לאויר. וכך החל הסוחר לרחף באויר עם האלומה על גבו, והיה הדבר לפלא בעיני כל הגויים. מיד הלכו וסיפרו למלך על המראה הנורא של סוחר ההדסים המרחף באויר ויתמה מאד המלך ויתפלא על כך, אך עבדיו מיהרו לומר לו 'ודאי שידו של רב היהודים בדבר, כבר נודע בשערים נוראות פועליו'. מיד שלח המלך להביא את רבי ישועה לפניו וקיבלו בכבוד גדול, שאל המלך את רבי ישועה על האיש המעופף על כנפי הרוח, ענה לו הרב 'גם בעיני היה הדבר לפלא, ירד האיש המעופף ויבוא אל המלך להגיד לו על מה היה לו כל זאת'. עודם מדברים והסוחר המעופף יורד אל מול המלך יאומר בהתרגשות 'אלוקי ישראל נשאני אל הרוח על דבר הקשר שקשרנו כל סוחריה ההדסים למוכרם השנה בסכום גבוה'. שמע זאת המלך ויחר אפו על הקשר שעשו סוחריה ההדסים, וצויה להוריד את מחירם עוד מפחות ממה שנמכר שנה שעברה, ואת הרב שלח בכבוד גדול ולכלל היהודים הייתה אורה שמחה.

רבי ישועה בסיס נפטר בשיבה טובה בהיותו בן פ"ז שנים בט' בכסלו שנת תר"כ (1860) ונבנה על שמו בית כנסת הנקרא 'צלאת רבי ישועה בסיס', זע"א.



מֵרֵן הַגָּאוֹן רַבֵּי יִשׁוּעָה בְּסִיס זְצוּק"ל מַגְדוּלֵי רַבְנֵי תוֹנִיס נוֹלַד בְּשַׁנַּת ה'תקל"ג. עוֹד מִילְדוּתוֹ נִיכַר הִיָּה כִּי עָדִי לַגְדוּלוֹת. רַבֵּי יִשׁוּעָה בְּסִיס הִיָּה תַלְמִידוֹ שֶׁל רַבֵּי יִצְחָק טִיִּב זִיע"א, גְּדֹל וְנִתְעַלָּה בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְשִׁמְעוֹ הִתְפָּרַס בְּכָל קְהִילוֹת יִשְׂרָאֵל. בְּשַׁנַּת ה'תר"ז לֵאחֲרַי פְּטִירָתוֹ שֶׁל הַצְּדִיק רַבֵּי דוֹד חַיִּים יִצְחָק טַנְג'וֹי זִיע"א נִתְמַנָּה לְרַבֵּה הַרְאִשִּׁי שֶׁל תוֹנִיס. אֵת חִידוּשָׁיו עַל חֻלְקֵי הַשּׁוֹלְחָן עֵרוּךְ הֶעֱלָה רַבֵּי יִשׁוּעָה עַל הַכְּתָב, בְּחִיבּוּרוֹ רַחֲב הַמִּידוֹת 'אַבְנֵי צֶדֶק', כְּמוֹ"כ הוֹדְפָסוֹ תְּשׁוּבוֹתָיו בְּהַלְכָה עַל שְׁאֵלוֹת שֶׁהוֹפְנוּ אֵלָיו בְּסִפֵּר 'גְּנִזֵּי שְׁלוֹם'.

הַבְּנֵתוֹ הַרְחִבָה בְּלִימוֹד הַתּוֹרָה הֵן בְּחִכְמַת הַנְּסִתֵּר וְהֵן בְּחִכְמַת הַנְּגַלָּה וְגוֹדֵל קְדוּשָׁתוֹ הוֹבִילוֹ לְהַעֲרִיכָה רַבֵּה כְּלָפֵי רַבֵּי יִשׁוּעָה מְכַל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל שְׂכִינּוֹהוּ 'כְּאַחַד מֵעַמּוּדֵי הָעוֹלָם צִדִּיק יוֹסֵד עוֹלָם'. אֲנָשֵׁי קְהִילוֹת רַחְשׁוּ לוֹ יִרְאֵת כְּבוֹד, וְהוּא מְצַדוֹ דַּאֵג לָהֶם כְּכֹל יְכוּלָתוֹ הַנְּחֻחָתָם בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְלֹא נִשְׂא פָנִים לְאִישׁ. אַף עֲרַבֵּי הַמְּקוֹם רַחְשׁוּ לוֹ כְּבוֹד רַב וְחָרְדוּ מִפְּנֵי, מִסּוֹפֵר כִּי בְּאַחַת הַשָּׁנִים לְקִרְאָתָהּ חֵג הַסּוֹכוֹת כִּשְׁנוֹדֵעַ לְרַבֵּי יִשׁוּעָה שֶׁהַסּוֹחָרִים הָעֲרַבִּים נִוְעְצוּ יַחַד לְהַעֲלוֹת בְּיֹתֵר אֶת מַחִיר הַהַדְּסִים. יָצָא בְּעַצְמוֹ לְמִקּוֹם מְמַכֵּר הַהַדְּסִים וּבִיקֵשׁ מִסּוֹחֵר הַהַדְּסִים שִׁישָׁא לְבִיתוֹ אֲלוֹמַת הַדְּסִים וְיַעֲלֶה אוֹתָהּ

אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁתֵּי - בְּתַפִּילָתִי וּבְבִקְשָׁתִי. הַחֲרֵב נִוְעַדָּה לְפָגוּעַ בְּאֵיבֵי קְרוֹב, וְהַקִּשְׁתָּ נִוְעַדָּה לְפָגוּעַ בְּאֵיבֵי מְרוֹחֵק. וְאֵילוֹ כִּכְח הַתַּפִּילָה נִיתֵן לְמַגֵּר אֶת הָאֵיבִים הַקְּרוֹבִים וְהַרְחוּקִים גַּם יַחַד. (רבי עזריה פיגיז - בינה לעיתים)



הסוד שנשמך בפיסת הקלף

למקום בו יאהבו אותך ואף יתנו לך את בתם לאשה. רק כשתגיע לחופה תבקש מהרב המקדש שיפתח את הקשר שבטליתך ויקרא בפניך את הכתוב בקלף זה, ובמילים אלו ליהו את הנער אל מחוץ לביתו.

שנה ארוכה סובב הנער בגלות ולא התוודע לאף אחד. באחד מימי החורף לפנות ערב, הגיע הנער לכפר מרוחק, סופת שלגים השתוללה בחוץ והוא באפיסת כוחות הצליח לפסוע פסיעות אחדות לעבר האכסניה וכבר נפל ארצה מתעלף...

כאשר פתח בעל האכסניה את הדלת, נדהם לגלות את היהודי השוכב מעולף. מיד הכניסו לביתו והשיב את נפשו. כששכב הנער במיטה החמה שהציעו לפניו לאחר ששבה אליו רוחו, שמע מהחדר הסמוך שני ילדים לומדים יחד דף גמרא, והבין כי טעו בהבנת הגמרא, מיד קם ממיטתו וניגש אליהם והחל מסביר להם את הדברים במתיקות רבה. כראות בעל האכסניה שהנער שהגיע לביתו הוא כלי מלא חכמה, מצא חן בעיניו וביקש לשבת ללמוד עימו ואורו עיניו מחדושי התורה ששמע מפיו. רב העיר ששמעו של האברך הצעיר הגיע לאזניו ביקש גם הוא לראותו ולהתבשר מדברי תורתו. מיד כאשר שמע הרב את הנער הצעיר, התמלא כלפיו באהבה גדולה וביקש להציע לו את בתו לאשה. אף בעל האכסניה רצה בכל מאודו לזכות באברך הצעיר כחתן לבתו והוא דיבר אליו בדברי כיבושין כי יאות לקבל את הצעתו שלו, שהרי מן השמים גלגלו אותו לפתח ביתו. קיבל האברך את דברי בעל האכסניה ונקבע תאריך ליום הנישואין. שמחה גדולה אפפה את ביתו של בעל האכסניה ביום נישואי האברך עם בתו. רב העיר שהוזמן לסדר את הקידושין הגיע בלב כבד. כשעמדו החתן והכלה מתחת לחופה, נזכר לפתע החתן בקלף שקשר רבי יחיאל מיכל לבגדו, וביקש מהרב להתיר את הקשר ולקרוא את הכתוב בו. לתמהון כולם קרא הרב את הכתוב על פיסת הקלף 'היתכן כי ישא איש את אחותו?'. 'מהיכן באת?'

- שאל רב העיר את החתן. החל הנער לספר את זכרונו העמום מילדותו 'ילד קטן הייתי, זוכר אני שהושלכתי עם הורי לבור, ואחי הקטן מת מחמת הקור, ואין השומר הציל את הורי...' - לא הספיק החתן להוסיף עוד פרטים ואם הכלה נתעלפה ובעלה בעל האכסניה החויר כמת, כששבה אליהם רוחם, מיד חיבק בעל האכסניה הלא הוא רבי ישראל את החתן - בנו. ותיאר את צערם על שנשכח על ידם בבהלת מנוסתם. והרב שמח על שלא באה תקלה לידו. מיד הזמין רבי ישראל את בתו של הרב לחופה עם בנו החתן והשמחה הייתה כפולה ומכופלת.

פונדק דרכים היה על אם הדרך באחד מערי בוכרה, אותו ניהל יהודי תם וירא אלוקים ושמו רבי ישראל. באחד השנים עסקיו של רבי ישראל כשלו ולא היה לו במה לשלם את דמי החכירה לדוכס. כשהגיע עת הפרעון התאכזר כלפיו הדוכס וציוו להשליך אותו ואת אשתו ושני בניהם הקטנים אל בור מתחת לפני הקרקע. הימים היו ימי החורף, סופת שלגים השתוללה בחוץ, לא ארכו הימים ובנו הקטן של רבי ישראל נפטר מגודל הקור והיסורים הקשים, בכיים של רבי ישראל ואשתו ותפילותיהם הגיעו לאזני איון השומר, וליבו נמלא ברחמים כלפיהם. בתחבולה הצליח לעזור להם למלט עצמם מבלי שיפול עליו החשד. אלא שברוב חפזונם לברוח מהמקום, נשכח בנם הבכור. כשחזר איון למקום הבחין בילד הבוכה וביקש לאמצו לו לבן, היות והוא עצמו לא זכה לבנים. וכך במשך שנים גדלו אותו הוא ואשתו במסירות ובאהבה...

ויהי היום ויצא הילד לשחק עם חבריו בחצר, ומתוך קטטה שפרצה החלו החברים לכנותו 'יהודי'. נבון ביותר פנה אל הוריו בבכי וסיפר להם על הכינוי שכינו אותו חבריו. מיהרו הוריו מאמציו לפייסו בדברים. אך הילד הוסיף למרר בבכי, וסיפר 'כבר זמן רב מתעורר בי זכרון שהיו לי אב ואם יהודים והשליכו אותנו בבור והיינו בוכים יחד, איה הורי? העוד הם בחיים?'. נגעו הדברים לליבו של אביו מאמצו והוא סיפר לו את הדברים כהווייתם, הוא הוביל את הילד למקום אליו הוביל את הוריו לפני מספר שנים, ואמר לו 'כאן עוברת שיירות של אנשים בדרכם אל העיר הגדולה, אמור להם כי יהודי אתה ומחפש אתה את הורייך, אך הזהר שלא להזכיר את שמי כי בנפשי הדבר'. וכך נפרד ממנו לשלום. באותה שעה עבר במקום עגלון מהעיר זלוטשוב, כשהבחין בילד הבוכה, ניגש אליו ושאלו לשמו, סיפר לו הילד כי יהודי הוא ואינו יודע היכן הוריו. לקחו העגלון על עגלתו והובילו לביתו של המגיד רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב. מיד נשא הילד חן בעיני הצדיק, והוא גדלו ולימדו תורה עד שנעשה בקי בש"ס ובפוסקים. כשהגיע הנער לגיל שש עשרה קרא לו הצדיק רבי יחיאל מיכל ואמר לו 'תלמיד חכם הינך ועומד אתה להגיע לפרקך, בשנה זו עליך לצאת לגלות למקומות שאין מכירים אותך, כדי שיתכפרו עוונותיך על שאכלת מאכלות אסורות בקטנותך'. החל הנער לבכות ולהצטער והרב הגיעו ואמר 'אל תצטער בני, עוד תצמח לך מיכך תועלת גדולה'. ציידו הרב בצידה לדרך ולבסוף כתב דבר מה על פיסת קלף וקשרו בקצה טליתו של הנער כשהוא מוסיף ומזהיר 'בסוף שנת גלותך, תגיע



יום על קולי

טכניים, אך עם התקדמות הטכנולוגיה התגברו למעשה על 'מחסום הקול' ופותחו מטוסים המסוגלים לעבור את מהירות הקול ולהגיע אף למהירות של שישה מאך ויותר.

כיצד נוצר 'יום על קולי'? כאשר מטוס טס במהירות הקול, גלי הקול מקיפים את המטוס, וכך מופיע רעש שמלווה אותו לכל אורך הטיסה. אדם הנמצא בקרקע ישמע את רעש המטוס בזמן שהוא חולף מעליו. אולם, כאשר מטוס עובר את מהירות הקול, הוא 'שובר' את גלי הקול שהוא עצמו יוצר, גלי הקול שלפניו מתאחדים ונדחפים אל מאחוריו בשובר ארוך כדוגמת חרוט, ואז נוצר 'גל הלם' - כעבור שתי שניות עד דקה אחת לאחר שהמטוס חלף, מגיעים לנקודה מסוימת בבת אחת כמות גדולה של גלי הקול שנוצרו מתנועת המטוס בפרק זמן ארוך, והם מהווים את ה'יום על קולי' החזק. הפתאומיות שבשמיעת ה'יום העל קולי' מוסיפה לו אפקט חזק במיוחד. פעמים רבות, נוצרים שני גלי הלם. מקורו של אחד מהם בחרטום המטוס, ושל השני בזנבו. במקרים אלו, 'יום על קולי' יישמע פעמיים, בזה אחר זה. בנוסף נלווה למטוס הטס בקרבת הקרקע 'גל הדף' העשוי לגרום לניפוץ חלונות.

כתוב בזוהר הקדוש (לך לך שנה) אין לך דבר בעולם שאין לו קול, והוא הולך ומשוטט ברקיע... שכתוב כי עוף השמים יוליך את הקול.

"והקל נשמע בית פרעה" (מח, טז) ואין קול זה אלא קול יהודה. דרשו חז"ל (תנחומא פר' ויגש) באותה שעה צווח יהודה בקול גדול ונפלו כל חומות שבמצרים, והפילו כל החיות שבמצרים ונפל יוסף מכסאו, וירד פרעה מכסאו, ונפלו שיניהם, וכל הגבורים שהיו עומדין לפני יוסף נהפכו פניהם לאחוריהם ולא החזירו עד יום מותן.

קול הוא סוג של גל המתפשט באוויר, האויר דרכו עובר הקול נדחס בצפיפויות שונות על פי עוצמת הקול, התנודות המורגשות באויר כתוצאה מגלי הקול, נקלטות באוזן. האוזן הכוללת מנגנונים המגבירים את תנודות האויר ממירה אותן לאותות חשמליים, אותן מפרש המוח כקול. גלי הקול מתפשטים באויר במהירות של 340 מטר לשנייה - 1250 קמ"ש. מהירות הקול נתונה לשינויי טמפרטורה ולחץ אויר. ולכן בגובה רב או בתוך מים תהיה מהירות הקול שונה.

כאשר גורם הקול נע במהירות הגבוהה ממהירות הקול, גלי הקול של תנועתו ישמעו במרוכז, ולכן ישמעו בעוצמה רבה. רעש זה מכונה 'יום על קולי'. מהירות מטוס נמדדת ביחידות של 'מאך'. מאך 1 - שווה למהירות הקול. בעבר, מטוסים שהיו עוברים את מהירות הקול היו נתקלים בקשיים